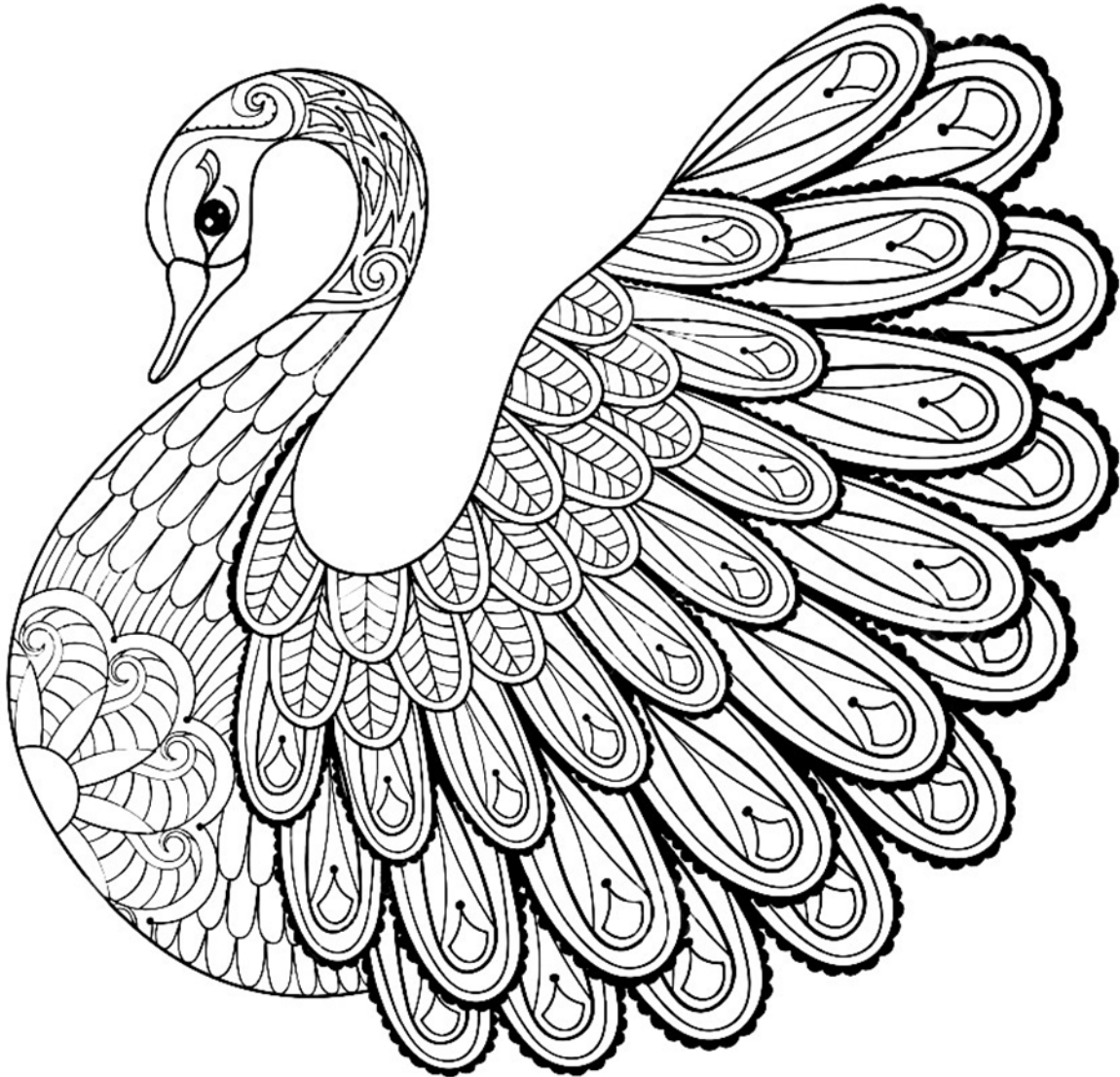

NATURE OR NURTURE ?

Een lenteconcert over de natuur in al haar pracht

VOCAAL ENSEMBLE DUODEKTET

o.l.v. Christiaan Winter

zingt Palestrina, Dvorák, McCartney en nog veel meer

Vrijdag 24 mei 20:00 in de Uilenburgersjoel, Uilenburgerstraat 91

PROGRAMMA

- Giovanni Pierluigi da Palestrina (1525-1594) - Super flumina Babylonis (ps. 137)
- Orlando di Lasso (1532-1594) - Super flumina Babylonis (ps. 137)
- Gerald Finzi (1901-1956) - Clear and Gentle Stream
- Gerald Finzi (1901-1956) - I Praise the Tender Flower
- Samuel Barber (1910-1981) - To be Sung on the Water
- Antonín Dvořák (1841-1904) - V přírodě (Liederen van de natuur) op.63
No.1 Napadly písňě (Liederen vulden mijn gemoed)
No.3 Žitné pole (Zomerlied)
No.4 Vyběhla bříza běličká (Een witte berk)
- Jan Pieterszoon Sweelinck (1562-1621) - Psaume 124
- Paul Hindemith (1895-1963) - Un cygne
- Orlando Gibbons (1583-1625) - The Silver Swan
- Charles Villiers Stanford (1852-1924) - The Blue Bird
- Paul McCartney (*1942) - Blackbird
- Manning Sherwin (1902-1974) - A Nightingale Sang in Berkeley Square

Nature or nurture ?

Wordt wat wij ervaren, denken of doen bepaald door wat ons van nature is meegegeven, of wordt dit toch meer bepaald door wat ons met de paplepel is ingegoten ? Deze vraag die de gemoederen al eeuwen bezig houdt tilt het Duodektet naar een nog hoger niveau in dit lenteconcert. Dichters en klankdichters hebben door de eeuwen heen wat wij in het algemeen De Natuur noemen beschreven in woorden en verklankt in muziek. Zien of horen wij daar dan De Natuur zelf, zoals die is, of is het allemaal maar verbeelding, of zelfs: hoe wij De Natuur graag zien en ervaren ? De lente komt, alles staat in bloei, de zon schijnt en de koeien dansen elegant in de wei ! Of gaat er meer schuil onder de rozengeur en maneschijn ?

Wij bevinden ons met de opening van het concert aan de oever van een rivier, maar het volk dat aan het woord is heeft weinig animo om de natuur te bezingen want leeft in ballingschap. Ze hebben de muziekinstrumenten letterlijk aan de wilgen gehangen. Hoe fraai en rustig vloeiend de muziek van Palestrina ook is, het maakt de melancholie van deze scene uit de Bijbel alleen maar groter. Hoe anders is de verklanking van dezelfde psalm 137 door Orlando di Lasso: virtuoos, en in ieder geval geïnspireerd door wat erop volgt: de bouw van een toren tot in de hemel, en de hoogmoed van de Babyloniërs die afgestraft wordt met de spreekwoordelijke spraakverwarring. Er is hoop voor het volk in ballingschap.

Een sprong in de tijd en wij bevinden ons aan een helder en zacht kabbelend stroompje in het Engeland van Gerald Finzi's jeugd. Die jeugd is wel voorbij, maar de idylle blijft, als troostrijke gedachte. Ook die ene tere bloem die de lente aankondigt op een droevige dag brengt troost.

We begeven ons met Samuel Barber op het water, we horen het ritme van de roeispanten, en alweer een melancholische ondertoon bij al dat natuurschoon. Want blijft de liefde, voor altijd, zoals plechtig beloofd ?

Tijd voor drie stukken onversneden romantiek: Dvorak ! Om de oorspronkelijk Tsjechische tekst vol lente en levenslust goed binnen te laten komen is speciaal voor deze gelegenheid een Nederlandse vertaling gemaakt. Het feest is van korte duur, maar lente duurt een wereld lang !

Het pièce de resistance van vandaag is psalm 124, in een zetting van een van de grootste Nederlandse componisten en een favoriet van het Duodektet sinds dirigent Christiaan Winter het ensemble leidt: Jan Pieterszoon Sweelinck. Een psalm met treffende (natuur)beeldspraak, en een boodschap van bevrijding.

Volgen nog twee zwanen en drie vogeltjes, en onze tocht door de natuur is ten einde. Onze tocht met Christiaan Winter ook – maar liefst vijftien jaar leidde hij vocaal ensemble Duodektet op een fascinerend parcours, langs grote hoogten met overweldigende vergezichten. Het thema van dit lenteconcert - ‘Nature or nurture?’ - had dus ook ‘Winter is over’ kunnen zijn. Maar wat Christiaan het Duodektet - en u als publiek - gebracht heeft zal ons nog lang heugen. Om in de beeldspraak van vandaag te blijven: lente duurt een wereld lang !

Godfried Jansen

Vocaal Ensemble Duodektet

bestaat uit 14 zangers die elkaar kennen uit de rijke Amsterdamse korenwereld. Het ensemble zingt intieme koorwerken in kleine en soms onverwachte locaties, maar is ook te horen in grote kathedralen met virtuoze veelstemmige werken. Het repertoire is veelomvattend, van vroege renaissance tot hedendaagse en ook ‘lichte’ muziek. Typerend voor deze breedte is dat Duodektet op het prestigieuze Florilège Vocal de Tours zowel de Prix Special Renaissance ontving uit handen van Eric van Nevel, naast de tweede prijs in de categorie ‘libre’.

Christiaan Winter

is sinds 2010 muzikaal leider van het Duodektet. In het voorheen was hij cantor-organist van de Oude Kerk in Amsterdam, waar hij het Duodektet onder andere liet excelleren in werken van (zijn voorganger aldaar) Jan Pieterszoon Sweelinck. In 2023 promoveerde Winter aan de Faculteit Theologie en Religie van de Vrije Universiteit met het proefschrift *Zuivere, eerlijke, oprechte kerkmuziek*, gewijd aan het leven en werk van Willem Vogel (1920-2010).

Super flumina Babylonis - Giovanni Pierluigi da Palestrina (1525-1594)

Super flumina Babylonis
illic sedimus et flevimus
dum recordaremur tui Sion.
In salicibus in medio ejus
suspendimus organa nostra

Bij de stromen van Babylon
zaten wij en weenden,
want wij herinnerden ons jou, Sion.
Aan de wilgen daar
hingen wij onze harpen.

Ps.137, vss.1-2, Vulgaat

(Vertaling: Hanneke van Vliet/Theo Proeskie)

S, U, su - Orlando di Lasso (1532-1594)

I.

S,U, su, P,E,R, per, super
F,L,U, flu, per flu, super flu
M,I, mi, flumi, per flumi, super flumi,
N,A, na, mina, flumina, per flumina,
super flumina.
B,A, ba, na, ba, mina ba, flumina ba,
per flumina ba, super flumina ba
B,I, bi, babi, na babi, mina babi,
flumina babi, per flumina babi,
super flumina babi,
L,O, lo, bilo, babilo, na babilo,
mina babilo, flumina babilo,
per flumina babilo, super flumina babilo,
N,I,S, nis, lonis, bilonis, Babilonis,
na Babilonis, mina Babilonis,
flumina Babilonis, per flumina Babilonis,
super flumina Babilonis.

II.

I,L, il, L,I,C, lic, illic
S,E, se, lic se, illic se
D,I, di, sedi, lic sedi, illic sedi
M,U,S, mus, dimus,
sedimus, lic sedimus,
illic sedimus
E,T, et, mus et, dimus et,
sedimus et, lic sedimus et
illic sedimus et
F,L,E, fle, et fle,
mus et fle, dimus et fle
sedimus et fle, lic sedimus et fle,
illic sedimus et fle,
V,I, vi, flevi, et flevi, dimus et flevi,
sedimus et flevi, lic sedimus et flevi,
illic sedimus et flevi
M,U,S, mus, vimus, flevimus, et flevimus
mus et flevimus, sedimus et flevimus,
lic sedimus et flevimus,
illic sedimus et flevimus.

Clear and Gentle Stream - Gerald Finzi (1901-1956)

Clear and gentle stream!
Known and loved so long,
that hast heard the song
and the idle dream
of my boyish day;
while I once again
down thy margin stray,
in the selfsame strain
still my voice is spent,
with my old lament
and my idle dream,
clear and gentle stream!

Helder kalme stroom,
immer bekend en bemind
gij hoorde het lied van het kind
en de ijdele droom
van mijn jongensdagen;
nu ik opnieuw kom klagen,
langs uw oever vlied,
in hetzelfde lied
vindt nog mijn stem de kracht
voor mijn oude klacht
en mijn ijdele droom,
helder kalme stroom!

Where my old seat was
here again I sit,
where the long boughs knit
over stream and grass
a translucent eaves:
where back eddies play
shipwreck with the leaves,
and the proud swans stray,
sailing one by one
out of stream and sun,
and the fish lie cool
in their chosen pool.

Many an afternoon
of the summer day
dreaming here I lay;
and I know how soon,
idly at its hour,
first the deep bell hums
from the minster tower,
and then evening comes,
creeping up the glade,
with her lengthening shade,
and the tardy boon
of her brightening moon.

Clear and gentle stream!
ere again I go
where thou dost not flow,
well does it beseem
thee to hear again
once my youthful song,
that familiar strain
silent now so long:
be as I content
with my old lament
and my idle dream,
clear and gentle stream.

I Praise the Tender Flower - Gerald Finzi (1901-1956)

I praise the tender flower,
that on a mournful day
bloomed in my garden bower
and made the winter gay.
Its loveliness contented
my heart tormented.

Waar mijn oude plekje was
zit ik weer hoog en droog.
Waar de dichte takkenboog
weeft boven stroom en gras
een doorschijnend bladerdak:
kolken op het watervlak
spelen schipbreuk met de blaren
en de trotse zwanen varen
zeilen een voor een op rij
de stroom en de zon voorbij,
en de vissen liggen koel
In hun uitverkoren poel

Zo menig middaguur
van een zomerdag
dat ik dromend lag;
en waar op dit uur,
wie zal het hier horen,
eerst de zware klok galmt
van de kloostertoren,
en de avond talmt,
besluit de open plekken
met zijn lange schaduwbaan,
en het weldadig trage wekken
van de heldere maan.

Helder kalme stroom,
voordat ik u verlaat
naar waar gij niet gaat,
zing ik zonder schroom
voor u nog eenmaal
mijn zo jeugdig lied
dat vertrouwd verhaal
klonk zo lang al niet:
wees als ik tevree
met mijn oud geweest
en mijn ijdele droom,
helder kalme stroom.

t. Robert Bridges (Vertaling: Bavo Hopman)

Ik dank de bloem met tedere knop,
in mijn prieel bloeide ze op
op ene kwade onheilsdag
de winter tooiend met een lach.
Zij heeft toen met haar lieflijkheid
mijn zo gekwelde hart bevrijd.

I praise the gentle maid
whose happy voice and smile
to confidence betrayed
my doleful heart awhile;
And gave my spirit deploring
fresh wings for soaring.

The maid for very fear
of love I durst not tell:
the rose could never hear,
though I bespake her well:
so in my song I bind them
for all to find them.

Ik dank de tedere vrouwe,
haar blijde stem en vrolijke lach
schonken op een gelukkige dag
mijn somber hart vertrouwen;
ze wekte mijn geest tot leven
en heeft mij vleugels gegeven.

Ik heb, door liefde overmand,
haar uit het oog verloren:
met de roos besprak ik onze band,
maar zij kon mij nooit horen:
ik breng ze daarom in mijn lied bijeen
om te vinden voor iedereen.

t. Robert Bridges (Vertaling: Bavo Hopman)

To be Sung on the Water - Samuel Barber (1910-1981)

Beautiful, my delight,
pass, as we pass the wave,
pass, as the mottled night
leaves what it cannot save.
Scattering dark and bright.

Beautiful, pass and be
less than the guiltless shade
to which our vows were said,
less than the sound of the oar
to which our vows were made,
less than the sound of its blade
dipping the stream once more.

Schoonheid, mijn vreugde,
ga voorbij zoals wij de golf voorbij gaan
ga voorbij zoals de gevlekte nacht
achterlaat wat zij niet kan bewaren.
Verstrooiend donker en helder.

Schoonheid, ga voorbij en wees
geringer dan de schuldloze voile
waarbij onze geloften werden uitgesproken,
geringer dan het geluid van de roeiriem
waarbij onze geloften werden gedaan,
geringer dan het geluid van zijn blad dat
nogmaals ondergaat in de stroom.

t. Louise Bogan (Vertaling: Theo Proeskie)

Drie liederen uit V přírodě op. 63 - Antonín Dvořák (1841-1904)

1. Napadly písň

Liederer vulden mijn gemoed,
Maar waarvandaan kan ik niet zeggen.
Het was als dauw die ongemerkt
De heuvelweiden kan bedekken.
Als ik die parels glimmen zie
dan voel ik mij weer jong en zuiver.
Is het van vreugde?

Ik bevat nog niet
waarom mijn ziel van huilen huivert.
Dauw wordt geboren uit de maan,
geen lied is in mijn ziel geborgen.
Stromen van tranen in de nacht
onstuitbaar is de nieuwe morgen.

3. Žitné pole

Velden tarwe, tarwevelden,
Zo uitbundig rijpt het graan!
Muzikanten zijn de pluimen
van de halmen die er staan.

Hoor het ritselen en ruisen:
zijdezachtjes suist de wind.
Warm en gul is de omhelzing
als de zon het koren mint.

Zoemend zweeft het bijtje
Dat een fladderende vlinder ziet.
Krekel laat zijn spotroep horen
maar de kwartel hoort hem niet.

Velden tarwe, tarwevelden
zo uitbundig rijpt het graan.
Ik ga zingen en mijn stem wil
met mijn ziel uit dansen gaan.

4. Vyběhla bříza běličká

Helderwit berkje rent door 't veld
als een geitje komt ze gesneld.
Ze haast zich naar de bomenrand
en roept: de lente is in 't land!

Helderwit berkje, marionet,
sierlijk gaat zij, slank en koket.
Siddering die haar bast omgeeft:
het bos, dat van verlangen beeft.

Trillende lucht, de lentefee
voert klank van fluit en vedel mee.
Overall bloesem, geurig en zoet,
het leven lacht je tegemoet.

Bomen, zij zijn getooid in groen,
feestelijk in hun beste doen.
Een nieuw seizoen, een nieuw geluid,
scheut, knop of twijgje, het loopt uit.

Kom, verre gasten, kom en weest
hartelijke welkom op dit feest.
Twee dagen is het aan de gang,
maar lente duurt een wereld lang.

t. Vítěslav Hálek (1835-1874)

Vertaling: Christiaan Winter/Hanneke van Vliet

Pseaulme 124 - Jan Pieterszoon Sweelinck (1562-1621)

Or peut bien dir' Israel maintenant,
si le Seigneur pour nous point n' eust esté
si le Seigneur nostre droict n' eust porté
quand tout le monde à grand fureur venant
pour nous meurtrir nous s'est jetté.

Pieça fussions vifs devorez par eux,
veu la fureur ardente des pervers:
pieça fussions sous les eaux à l'envers:
et tout ainsi qu'un flot impetueux,
nous eussent tous abymez et couverts.

Israel kan het terecht zeggen:
was de Heer niet vóór ons geweest,
had de Heer niet gestaan voor ons recht
toen iedereen zich met grote razernij
op ons stortte om ons te doden,

dan waren wij levend verslonden
door de brandende woede van onze tegenstanders.
Dan waren wij door de wateren verzwolgen
en door een woeste golf geheel en al
te gronde gericht en levend begraven.

Par dessus nous leurs gros et forts torrents
eussent pièce passé et repassé.
Loué soit Dieu, lequel n'a point laissé
le peuple sien tomber entre leurs dents,
pour le manger comm' ils avoyent pensé.

Comme l'oiseau du fillé se deffait de l'oiseleur
nous sommes echappez
rompant le laqs qui nous eust attrapez.
Voila comment le grand Dieu
qui a fait et terre et ciel nous a developpez.

Un cygne - Paul Hindemith (1895-1963)

Un cygne avance sur l'eau
tout entouré de lui-même,
comme un glissant tableau;
ainsi à certains instants
un être que l'on aime
est tout un espace mouvant.

Il se rapproche, doublé,
comme ce cygne qui nage
sur notre âme troublée...
Qui à cet être ajoute
la tremblant image
de bonheur et de doute.

The Silver Swan - Orlando Gibbons (1583-1626)

The Silver Swan who, living, had no note,
when death approach'd, unlock'd her silent throat.
Leaning her breast against the reedy shore,
thus sung her first and last, and sung no more:
"Farewell all joys, o death come close mine eyes.
More geese than swans now live,
more fools than wise."

The Blue Bird - Charles Villiers Stanford (1852-924)

The lake lay blue below the hill.
O'er it, as I looked, there flew
across the waters, cold and still,
a bird whose wings were palest blue.
The sky above was blue at last,

Hun vernietigende stromen zouden dan
keer op keer ons overweldigd hebben.
Geloofd zij God, die zijn volk
niet ten prooi heeft gegeven aan hun tanden
zodat ze het naar willekeur konden verslinden.

Zoals een vogel zich ontdoet van de strikken
van de vogelvanger, zijn wij ontkomen,
scheurend door de netten die ons gevangen hielden.
Zie hoe de grote God die hemel en aarde schiep,
ons heeft bevrijd.

t. Théodore de Bèze
(Vertaling: Hanneke van Vliet/Theo Proeskie)

Een zwaan schrijdt over het water
in het goede gezelschap van zichzelf
als een glijdend schilderij;
zo is op zekere momenten
een wezen dat men bemint
geheel en al een bewegende ruimte.

Hij nadert, in tweevoud,
zoals de zwaan die zwemt
over onze gekwelde ziel...
Die aan dit wezen
het sidderende beeld toevoegt
van geluk en van twijfel.

t. Rainer Maria Rilke (Vertaling: Theo Proeskie)

De zilv'ren zwaan, bij leven zonder noot,
ontsluit haar stille keel bij 't naderen van de dood.
Op de waterkant in 't riet leunt haar gemoed,
zo zingt z' haar eerste zwanenzang, tot in den doet:
"Vaarwel o vreugd, o dood kom sluit mijn ogen.
Met al die domme ganzen hier,
ben ik 't liefst gevlogen."

t. Anon. (Vertaling: Bavo Hopman)

Vanaf de heuvel zag ik blauw het meer.
Daarboven vloog in 't morgenuur
het water koud, verstilde sfeer,
een vogel van het lichtste blauw.
De hemel kleurde weer azuur,

the sky beneath me blue in blue.
A moment, ere the bird had passed,
it caught his image as he flew.

het water spiegelt blauw in blauw.
De vogel zag, hoog in de lucht,
zich nog gespiegeld in de vlucht.

t. Mary E. Coleridge (Vertaling: Bavo Hopman)

Blackbird - Paul McCartney (1942)

Blackbird singing in the dead of night
take these broken wings and learn to fly.
All your life you were only waiting
for this moment to arrive.

Merel zingend in het holst van de nacht
open je wrakke vleugels en leer vliegen.
Je leven tot nu toe was slechts wachten
op de komst van dit moment.

Blackbird singing in the dead of night
take these sunken eyes and learn to see.
All your life you were only waiting
For this moment to be free.

Merel zingend in het holst van de nacht
open je holle ogen en leer zien.
Je leven tot nu toe was slechts wachten
op dit moment om vrij te zijn.

arr. Daryl Runswick (Vertaling: Theo Proeskie)

A Nightingale Sang in Berkeley Square - Manning Sherwin (1902-1974)

That certain night, the night we met,
there was magic abroad in the air,
there were angels dining at the Ritz
and a nightingale sang in Berkeley Square.

Op die avond, die van onze ontmoeting,
zinderde de lucht van magie,
in de Ritz dineerden louter engelen
en een nachtegaal zong in Berkeley Square.

I may be right, I may be wrong,
but I'm perfectly willing to swear
that when we kissed and said goodbye
a nightingale sang in Berkeley Square.

Misschien vergis ik mij, misschien ook niet,
maar ik weet zo goed als zeker
dat toen wij kusten en afscheid namen
een nachtegaal zong in Berkeley Square.

The moon that lingered over London town,
poor puzzled moon, he wore a frown.
O, how could he know we two were so in love!
The whole darn world seemed upside down –

De maan die in nachtelijk Londen scheen,
zag op ons neer met een verwarde frons,
onwetend als hij was van hoe verliefd wij waren!
De godganse wereld leek wel op zijn kop te staan -

the streets of town were paved with stars
it was such a romantic affair,
and as we kissed and said goodbye
a nightingale sang in Berkeley Square.

uit de keien straalden sterren
een koperen fanfare beklonk de romantiek,
en terwijl wij kusten en afscheid namen
zong een nachtegaal in Berkeley Square.

t. Eric Maschwitz; arr. Gene Puerling
Vertaling: Theo Proeskie

Bezetting Duodektet:

S: Bridget Kievits, Hanneke van Vliet, Rabiaâ Benlahbib, Madeleine Kwakkernaat,

A: Tessa Rietveld, Dominique Slegers, Thea Brügggen, Eveline Karssen

T: Oscar Josso, Godfried Jansen, Arjen van Sandick

B: Berend de Vries, Theo Proeskie, Sebastiaan Bakker

Website: www.duodektet.nl